

Waarom zijn er Vier Evangeliën in de Bijbel?

Het leven van Jezus wordt in de vier Evangeliën weergegeven. Waarom zijn er eigenlijk vier 'biografieën', in plaats van één? Dat heeft een aantal goede redenen!

Foto (c)2021 R. Brinkman

(afb. een Zeearend bij Oostwold, Groningen)

Mattheüs was een discipel van Jezus, Johannes ook. Lukas en Marcus niet. Elk schreven ze op hun eigen manier en vanuit hun eigen achtergrond over het leven en werk van Jezus. Alle vier schrijven ze ook voor een "eigen publiek", over vier verschillende aspecten van het werk van Jezus.

God *wilde* het op die manier opgeschreven hebben door hen, door vier verschillende 'waarnemers'.

Kort samengevat:

- De vier Evangeliën hebben verschillen, maar ook overeenkomsten.
- Mattheüs, Marcus en Lukas worden de 'synoptische Evangeliën genoemd, omdat ze veel overeenkomsten hebben. Ze doen met name verslag van de 'uitwendige' en zichtbare activiteiten van de Here Jezus' werk en leggen een nadruk op zijn bediening in Galilea.
- Johannes is afwijkend. Het is een *geestelijk* Evangelie, gaat over het 'geestelijke aspect' van het werk van de Here, en in het bijzonder over het latere werk van Jezus.

Mens, Leeuw, Rund en Arend

In Ezech. 1:4-10 lezen we over vier wonderlijke wezens. “En wat hun aangezichten betreft, die geleken bij alle vier ter rechterzijde op dat van een mens en dat van een leeuw; bij alle vier ter linkerzijde op dat van een rund; ook hadden alle vier het aangezicht van een arend.” (vers 10).

Openb. 4:7 komen we deze wezens ook weer tegen. Mens, Leeuw, Rund en Arend.

De vier wezens uit Ezechiël en Openbaringen worden vaak aan de Evangelieën gekoppeld, de “tetramorf” van het Griekse tetramorphè, de viervorm. Christus is een Leeuw (Leeuw van Juda), een Mens (Mensenzoon), het ‘rund’ (knecht) en de Arend.

- **Matteüs** – de Leeuw. Voornamelijk aan de Joodse lezers gericht, nadruk op Christus als de Koning;
- **Marcus** – de Os (rund). Voornamelijk gericht aan de heidenen in Rome, vertelt het verhaal van Petrus, nadruk op Christus als de Dienaar;
- **Lukas** – de Mens. Voornamelijk gericht op de Grieken, toont Christus als de perfecte, zondeloze, Mens.
- **Johannes** – Arend. Geschreven vele jaren ná de andere drie Evangelieën en benadrukt diverse aspecten van het werk van Christus. Legt grote nadruk op de Goddelijkheid van Christus en is geschreven aan alle mensen. De Arend vliegt hoger, boven alles en kijkt verder – tegenwoordig zouden we het vergelijken met de ‘helicopterview’; het Johannes Evangelie geeft het héle (geestelijke) plaatje.

Nb. De RKK heeft een andere, onjuiste, weergave en toelichting maar gebruikt ook de vier dieren als symbolen. Door de loop der eeuwen heen is daarmee wel een verkeerde associatie met de profetie ontstaan. Dit is veroorzaakt door Hiëronymus’ interpretatie. In zijn commentaar op het evangelie van Matteüs associeerde Hiëronymus elke evangelist met een van de wezens: Matteüs is de man; Marcus is de Leeuw; Lukas is de Os en Johannes is de Adelaar. Dat ziet echter op de Evangelisten, en niet op waar ze over schrijven: de Here Jezus! Later zijn er nog weer andere varianten ontstaan qua uitleg maar allemaal grijpen ze terug op deze onjuiste interpretatie.

Mattheüs – de Leeuw

De leeuw is de ‘Koning der Dieren’. Het is het beeld van de royalty. De top van de pyramide. Mattheüs presenteert de Here als de Koning. De Autoriteit. Daarom begint hij met de genealogie van Jezus om zijn *Koninklijke afkomst* te tonen.

Genealogie van Matheüs

In Mattheüs zien we de genealogie van Jozef. Gebaseerd op het Oude Testament. Jezus was Jozef’s “*geadopteerde*” of menselijk erkende zoon. Voor *de wet* was Jezus dus ‘een zoon van Jozef’, door Jozef wettig erkend.

Mattheüs gaat van Abraham tot Jozef, de man van Maria. Lukas geeft een *andere* genealogie weer. Dat wordt door sommigen als een *tegenstrijdigheid* in de Bijbel gezien, als een grote fout zelfs. Hoe is dit te verklaren, is er een tegenstrijdigheid in de Bijbel hier? Wikipedia schrijft hierover bijvoorbeeld:

-- *Matteüs en Lucas hebben onafhankelijk van elkaar bronnen geraadpleegd over de afstamming van Jezus, waardoor een van de twee gedeeltelijk incorrect moet zijn overgeleverd. Lukas vermeldt*

dan ook dat Jezus "zoals algemeen werd aangenomen" de zoon van Jozef was. Dit lijkt aan te geven dat de auteur van het Lucas-evangelie afging op wat er werd aangenomen door de (meerderheid van) mensen die hij raadpleegde, waarbij hij de mogelijkheid open lijkt te houden dat het niet helemaal klopt wat hem is verteld.

Voor een wetenschappelijk onderlegd persoon (immers: hij was arts) géén ongebruikelijke manier van schrijven of verslaglegging. Hij zegt feitelijk: "volgens de meerderheid van de getuigen die ik gehoord heb, is dit de genealogie" en laat daarmee in het midden of deze honderd procent juist is.

Beide constateren echter dat Jezus, naar de mens gerekend, binnen 'het geslacht van David' geboren was danwel erfelijke rechten kon doen gelden op het Koningschap.

De discrepanties in de geslachtslijn zijn **niet** een 'ernstige fout' De uitkomst is identiek! Wat is dan het grote verschil? Mattheüs volgt de lijn naar Jozef, Lukas de lijn naar Maria! Zie verder bij Lukas.

Evangelie

- Het Evangelie van Mattheüs is rond het jaar 60 geschreven, waarschijnlijk in Jeruzalem.
- Mattheüs is een *Joods* Evangelie. Het is geschreven voor- en aan de Joden en presenteert de Here als "de Leeuw van Juda".
- In Mattheüs wordt de nadruk gelegd op wat Jezus zégt, in Marcus op wat hij deed en in Lukas op wat hij 'zocht' (het verlorene zoeken)
- Mattheüs was een belastingambtenaar. Dit waren vaak gehate mensen (zij kochten het recht om belasting te heffen). Zo zie je dat de Here God altijd mensen uitkiest die Hij geschikt vindt, niet de mensen die wij geschikt achten!

Mattheüs sluit aan bij het Oude Testament. Toont dat Jezus de Messiaanse profetie vervult, bijvoorbeeld Zach. 9:9 - "Jubel luide, gij dochter van Sion; juich, gij dochter van Jeruzalem! Zie, uw koning komt tot u, hij is rechtvaardig en zegevierend, nederig, en rijdende op een ezel, op een ezelshengst, een ezelinnejong.". Hij citeert twaalf keer "de vervulling van de Schrift" (OT).

Marcus – de Os

Thema van het Evangelie, Christus als Dienaar, zoals te lezen in Jes. 52:13 "Zie, mijn knecht zal voorspoedig zijn, hij zal verhoogd, ja, ten hoogste verheven zijn."

Christus als 'de Os' (een mannelijk rund, een stier). Een Os was, in tegenstelling tot wat wij denken, niet een 'dom dier' maar een sterk en dienend dier, gebruikt om bijvoorbeeld te ploegen, het land te bewerken.

Zonder een Os kon een boer zijn werk niet of minder goed doen. Het was een 'werkdier', zoals boeren hier tot vlak na de 2e Wereldoorlog paarden gebruikten om te ploegen werd daar de Os gebruikt voor het ploegen, dorsen en als rij- en trekdier in vroeger tijden. Vgl. in dit verband ook 1 Timotheüs 5:18. In veel landen wordt nog steeds gebruik gemaakt van Ossen voor o.a. het werk op het veld.

Marcus geeft geen achtergrond over de geboorte, genealogie of jeugd van Christus. Hij begint bij het volwassen leven van Jezus en zijn bediening.

Dat was, indertijd, hetzelfde als dat er naar een slaaf of dienaar werd gekeken. Wat iemand z'n familiale achtergrond was, de kindertijd? Dat was niet relevant. De vraag was: "kan hij zijn werk doen?".

Het boek legt een sterke nadruk op het werk van Christus, de dienstknecht van JHWH, van God.

- Marcus was waarschijnlijk het eerste Evangelie, zeer beknopt
- Reisde mee met Paulus en Barnabas, was de oorzaak zelfs van de splitsing tussen hen
- Apostel Paulus waardeerde later Marcus zeer hoog!
- Schreef het Evangelie 'als de schrijver van Petrus' in Rome.
- Christus wordt niet als de Beloofde Messias geschilderd maar de Messias die is gekomen, *hier en nu* aanwezig.
- Kenmerkende term die veel voorkomt: "*terstond*". Actiegericht. Dit past ook erg bij Petrus als de verteller!

Marc. 10:45 - "Want ook de Zoon des mensen is niet gekomen om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen."

Het eindigt met de Hemelvaart van Christus, waar Hij is gezeten aan de rechterhand van God.

Lukas – de Mens

Lukas laat ons Jezus zien als 'de mens', zijn menselijkheid. Zach 6:12 "*Zie, een Man – Zijn Naam is spruit – zal uit Zijn plaats opkomen, en Hij zal de tempel van de HEERE bouwen.*"

- Geschreven rond 65 n.Chr., waarschijnlijk vanuit Ceasarea
- Lukas is geschreven aan de *Grieken* in het bijzonder, zoals Mattheüs aan de Joden was en Markus gericht in het bijzonder aan de Romeinen.
 - *Grieken* heeft verschillende betekenissen. Dat kunnen 'heidenen' zijn maar ook aan Joden die 'grieks' waren, Hand. 6:1 → de "*Grieks sprekkenden*". Dat waren geen heidenen als in niet-Joden, want men was nog niet begonnen met de prediking aan de 'heidenen'. Dit zijn *Joodse griekssprekkenden*.
 - Joden woonden vaak in andere landen en spraken de taal van die landen. De Joden in Israël beschouwden hen vaak niet als "echte" Joden, omdat de Joden die naar andere landen waren vertrokken veel van de gebruiken van de heidenen waar ze onder leefden hadden overgenomen omdat ze zich aangepast hadden aan de lokale cultuur. Ze werden daarom als 'vreemdelingen' onder hun eigen volk beschouwd, er werd op ze neergekeken. Lukas zou één van hen geweest kunnen zijn óf daadwerkelijk een Griek.
- Doel van het Evangelie van Lukas om de menselijkheid van Jezus te benadrukken vinden we in Luk. 19:10 "*Want de Zoon des mensen is gekomen om te zoeken en zalig te maken wat verloren is.*" - Jezus kwam om te redden.
- Nadruk ligt in Lukas op wat Jezus 'zocht', Lukas 19:10. "zoeken en behouden".
- Sleutelwoord of uitdrukking in Lukas is "Zoon des Mensen"

Genealogie van Lukas

Zoals bij Mattheüs al duidelijk werd is er veel verwarring over de genealogie en wordt er zelfs beweerd dat hier een tegenstrijdigheid in de Bijbel te vinden is. Niets is minder waar.

- Genealogie begint bij Adam → David → volgt een andere afstammeling van David en eindigt bij ... Maria!

- Lukas 3:23. Vers 23 heeft een vreemde constructie: “Hij was, *naar men dacht*, de Zoon van Jozef, de zoon van Heli,..”. Maar Heli of Eli was de vader van Maria, de schoonvader van Jozef. Dat hij eindigt (of begint) bij Adam is omdat Adam “de eerste mens” was.
- Ds. C. Harinck schrijft over de Geslachtsregisters van Jezus:
 - Wanneer de engel Gabriël van de Zoon van Maria zegt, dat Hij de troon van Zijn vader David zal beklimmen, vloeit daaruit voort dat Maria een afstammeling van David geweest moet zijn. David wordt de voorvader van haar Zoon genoemd. [..]
 - Jezus is volgens de lijst, die *via Jozef loopt* een nakomeling van Salomo, de zoon van David. Zie Matth. 1:6.
 - Jezus is volgens de lijst, die *via Maria loopt* een nakomeling van Nathan, eveneens een zoon van David. Zie Luk. 3:31.
 - Salomo en Nathan zijn beiden zonen van David en Bathseba. [..] Het zijn twee *verschillende* geslachtslijsten. Via Salomo kom je bij Jozef, via Nathan kom je bij Maria.
- De genealogie van Maria geeft de lijn aan waarin niet de zondige natuur van Adam, in Christus, is te vinden.
- De geslachtslijn van Salomo was daarnaast de troon ontzegt. Christus Jezus móest dan ook uit een *andere* nakomeling van David zijn dan dat Jozef was.

Johannes – de Arend

De Arend is een *majestueuze* vogel. De Arend heeft als bijnaam ‘de vliegende deur’ omdat deze zo’n enorme spanwijdte hebben.

Ik ben zelf een paar jaar geleden een Zeearend in het wild tegengekomen bij Oostwold (Groningen). Je weet niet wat je ziet als zo’n vogel, met een spanwijdte tussen de 1,80m en 2,40m over je heen zweeft! Het was voor mij, als liefhebber van vogels, een fantastisch en onvergetelijk moment.

Johannes is afwijkend als in dat het geen ‘synoptisch’ Evangelie is. Johannes heeft de ‘helicopterview’, als een Arend wordt er van bovenaf gekeken naar wat er beneden gebeurt op de aarde. Een ‘hemelse’, geestelijke, hoge blik op het leven en de bediening van Christus.

Johannes was een van de laatst geschreven bijbelboeken van het Nieuwe Testament, vlak voor Openbaring. Waarschijnlijk geschreven door Johannes in Efeze.

- Het Evangelie van Johannes toont Christus als de Zoon van God. “Het Woord was God”, Joh. 1:1-18. Johannes schrijft aan iedereen, aan de hele wereld. Joh. 3:17 “Want God heeft Zijn Zoon niet in de wereld gezonden opdat Hij de wereld zou veroordelen, maar opdat de wereld door Hem behouden zou worden.”
- Johannes heeft geen genealogie. Dat is niet nodig, immers: God heeft geen begin en geen eind. Hij is Eeuwig. De nadruk ligt hier, nogmaals, niet op de mens Jezus maar op zijn Goddelijkheid.
- De nadruk ligt in het Evangelie verder op wat Jezus onderwees. Het sleutelwoord in het Evangelie is geloof. Joh. 3:16 e.a.
- Herhaaldelijke gebruik van “Ik ben” – de ‘naam’ van God zoals Hij die aan Mozes openbaarde bij de brandende braamstruik: “En Mozes zei tegen God: Zie, wanneer ik bij de Israëlieten kom en tegen hen zeg: De God van uw vaders heeft mij naar u toe gezonden, en zij mij zeggen: Wat is Zijn Naam? Wat moet ik dan tegen hen zeggen? En God zei tegen

Mozes: ik ben die ik ben. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: ik ben heeft mij naar u toe gezonden”. (Ex. 3:13-14)

- Johannes laat de drie-eenheid duidelijker zien dan de andere Evangelisten.

Het Evangelie van Johannes eindigt met een korte beschrijving van Johannes zelf en zijn relatie met Jezus maar in Joh. 21:22 wordt de *Wederkomst* van Christus nog benadrukt.

Controverse

Over het Johannes Evangelie is veel controverse geweest, vooral de afgelopen eeuwen. Sommigen wilden het Evangelie zelfs uit de Bijbel verwijderen. Er zijn er die beweren dat Johannes het niet heeft geschreven.

Een van de redenen van deze aanvallen op in het bijzonder dit Evangelie is dat het de Vader, Zoon en Heilige Geest en de Goodelijkheid van Christus zo duidelijk laat zien. Dit valt niet goed bij velen, in het bijzonder (ook) niet bij sekten als de Jehova's Getuigen.

Duidelijke boodschap!

Het Johannes Evangelie is echter een van de belangrijkste Evangeliën in dit verband omdat het overduidelijk deze boodschap heeft: God kwam in de gedaante van een mens om redding te bieden aan alle mensen, aan de hele wereld. En dat is een boodschap die de tegenstander, de satan, aanvalt en het liefst begraven wil zien!

Tegenstrijdigheden in de Evangeliën?

Om terug te komen op de vraag over tegenstrijdigheden, er zijn verschillende waarnemingen in de Evangeliën. Zoals we zien zijn bijvoorbeeld de verschillende genealogieën echter heel verklaarbaar.

Een predikant zei vroeger een keer tegen mij: “Vraag vier mensen die één en hetzelfde gebeurtenis hebben gezien wat ze hebben gezien. Je hoort vier verhalen die nagenoeg gelijk zijn, maar de een legt meer nadruk op andere dingen dan de ander. De één heeft dingen gezien of gehoord die de ander niet of net iets anders heeft waargenomen”. Toen ik later bij een verzekeringsmaatschappij afhandelingen van verkeersschades deed is mij dat regelmatig gebleken!

De vier schrijvers, zoals we hier boven zagen, geven elk hun eigen -door de Heilige Geest geïnspireerd- verslag. Die ruimte is er in Gods Woord. Ze vullen elkaar aan. Waardoor wij, als lezers, een compleet verhaal hebben. En, bovenal, een éérlijk verhaal. Door de mensen die om Jezus heen stonden doorgegeven aan ons.